

PROFILERING VAN BENEDICTIJNSE GEMEENSCHAPPEN & BENEDICTIJNSE SPIRITUALITEIT

Hoe kunnen benedictijnse gemeenschappen in Nederland en België zich beter profileren? Is dit überhaupt nodig? Welke rol kunnen de met klooster verbonden leken daarin spelen? Dit waren de vragen van een overleg van vier oversten en vier mensen die in nauwe verbondenheid met kloosters leven, op 10 maart 2007, in de abdij Keizersberg te Leuven. Enkele aantekeningen van een deelnemer aan het gesprek.

Waarom willen we ons nader profileren?

De gastenverblijven van de meeste kloosters zitten goed vol en mensen weten de weg naar de kloosters kennelijk uitstekend te vinden. In de boekhandel zijn tal van publicaties te krijgen over benedictijnse spiritualiteit, uit binnen- en buitenland. Religieus leven is verder een thema dat in de media voldoende aandacht trekt. Zou het nodig zijn om daar nog iets aan toe te voegen?

Het kan goed zijn om toch een eigen benedictijns geluid te (blijven) laten horen – en dat nadrukkelijk vanuit de benedictijnse gemeenschappen. Zodat mensen de weg kunnen blijven vinden – en ook nieuwe doelgroepen worden bereikt. Zodat in de beeldvorming van christelijke religieus leven het monastieke leven juist voorgesteld wordt – met zijn eigen accenten en mogelijkheden.

Een nevendoeel: het is goed om de aan Nederlandse abdijen verbonden leken (oblaten) en andere geïnteresseerden te blijven binden en kansen van verdieping te bieden, en om momenten of vormen van gemeenschap aan te reiken.

Enkele kanttekeningen: 1) het liefst de gehele benedictijnse familie bij deze initiatieven betrekken, dus OSB maar ook cisterciënzers en trappisten; 2) initiatieven nemen vanuit mannen- én vrouwen-gemeenschappen gezamenlijk; 3) niet alleen dingen van binnen naar buiten brengen, maar ook omgekeerd: mensen van buiten in de kloostergastvrijheid ontvangen; 4) het is niet gezegd dat bundeling van Nederlandse en Vlaamse krachten altijd nodig is, soms is het achterland gewoon te verschillend; 5) we kunnen ook voorbij de horizons van ons eigen taalgebied kijken. Waarom zouden we alleen Nederlandstalige OSB profileren? En waarom zouden we niet profiteren van de sterkere profilering in bijvoorbeeld Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten?

Op welke doelgroep richten we ons?

Bij profilering moeten we onderscheid maken tussen verschillende doelgroepen:

- een algemeen publiek.
- jongeren.
- religieus en kerkelijk geïnteresseerden.
- mensen die met de benedictijnse wereld een bijzondere band hebben.

Sommige initiatieven zullen álle mensen ten goede komen. Andere initiatieven richten zich in het bijzonder op één of twee van de onderscheiden doelgroepen.

Wat willen we profileren? Wat zijn onze sterke kanten die we kunnen laten zien?

Met wat we willen laten zien, moeten we aansluiting zoeken bij onze kernkwaliteiten. Die liggen samengevat op drie terreinen: onze spiritualiteit; onze mensen; ons patrimonium. Accenten zijn:

- Onze religieuze verdieping
- De monastieke gastvrijheid
- Mooie lokaties en gebouwen
- Onze liturgie
- De kwaliteit van onze gemeenschappen
- De monniken en zusters zelf.
- Enkele vips in de religieuze wereld (?)
- Geestelijke begeleiding.
- Ons erfgoed (spiritueel en materieel)

Hoe willen we ons nader profileren? Wat staat op onze verlanglijstjes?

- 1) We denken eerder aan vorming en scholing dan aan evenementen die in de media kort de aandacht krijgen. Dus eerder een diepgaande kennismaking met monastiek leven mogelijk maken dan een korte presentatie ervan geven. Eerder een leerroute opzetten dan een eenmalige studiedag. Bijvoorbeeld inpassen in bestaande universitaire programma's (good practice: Nijmegen) of een eigen programma gaan draaien, zo iets als de monastieke vorming maar dan ook openstellen voor leken.
- 2) Af en toe een 'benedictijnse familiedag' organiseren voor religieuzen, oblaten en belangstellenden. Er zijn genoeg thema's te bedenken om een programmering in de komende jaren zinvol te maken. De werkvorm zou een mengeling moeten zijn van plenaire gedeelten (lezingen) en kleine werkgroepen. Thema's bijvoorbeeld: leven met een regel; Basilius en andere oosterse inspiratiebronnen van monastiek leven; benedictijns leven in de familie; nieuwe woonvormen rond kloosters.
- 3) Informatie moet worden gebundeld en ook als benedictijnse info worden gepresenteerd.. Websites kunnen nog wel wat worden verbeterd – mensen van buiten kunnen hun expertise hierbij inzetten. Maar een eigen profilering kan ook komen door versterking van *Benedictijns tijdschrift*, eventueel een samengaan met *Monastieke informatie*. Misschien kunnen we ook in Nederland meer de formule volgen van *Erbe und Auftrag*? Een uitgangspunt: de inhoud van *Benedictijns Tijdschrift* is goed, dat niveau van artikelen zeker handhaven. Formule iets versterken door iets meer actualiteit en programma's op te nemen en laagdrempeliger presentatie? Soms themanummer, soms supplement? (Meer) illustraties? Bij uitgever onderbrengen die tevens de distributie voor haar rekening neemt?
- 4) Boeken over en uit de benedictijnse spiritualiteit zijn er al veel, in dit spoor kan worden doorgegaan. Niet alleen foto- en gedenkboeken, niet alleen bronteksten, maar ook maatschappelijke thema's als onderwijs en milieu, werk, vrede, gastvrijheid, Europa etc durven benaderen vanuit de benedictijnse spiritualiteit. Een gezamenlijke taak van de kloosters ligt er eigenlijk alleen waar een dergelijk boek de mogelijkheden van één auteur overstijgt, of waar het een gezamenlijk fonds betreft of een serie. Een vraag is: wat te doen met de reeks *Monastieke cahiers*, waarin zoveel werk en identiteit van Nederlandstalige kloosters zit, en dat nu helaas een beetje een stagnerend en dood fonds is? Moeten / mogen we dit opnieuw tot leven wekken?
- 5) Nieuwe woonvormen aanreiken, bijvoorbeeld monastieke 'aanleunwoningen' of appartementen op sommige sites die zich daarvoor lenen – en daar mensen in laten wonen die een band hebben met de monastieke traditie en actualiteit. Het is een idee dat hier en daar al wordt verwezenlijkt: maar meer een zaak van individuele gemeenschappen en abdijen dan van de gezamenlijke Nederlandse OSB-wereld.

- 6) Nieuwe werkvormen. Er is in het Nederlands taalgebied geen academisch georiënteerd studiecentrum, zoals er in Engeland, de VS en in Duitsland wel is, op het gebied van de monastieke spiritualiteit. Het is een idee dat Wil Derkse al een aantal jaren propageert. Het kan een mooi doel zijn maar om dit te realiseren zijn, maar om het op te zetten zijn veel middelen en menskracht nodig (een dergelijk centrum kan overigens wel gedeeltelijk met subsidie en uit opbrengsten van cursussen trainingen en publicaties worden gefinancierd). Het initiatief overstijgt waarschijnlijk de mogelijkheden van de gezamenlijke kloosters, deze hebben zich nooit op een dergelijk doel gericht en zijn van binnenuit ook niet in staat het te realiseren. Als het goed is, is elk klooster zélf een klein monastiek studiecentrum? En zijn we niet 25 jaar te laat met dit plan? het is een feit dat veel andere centra ons voor zijn en dat de spankracht van abdijen aanzienlijk is verzwakt.
- 7) Reizen kunnen kloosters binnen het bereik van veel mensen brengen, bv via de Wandelmaat, via kloosterwandeldagen in Nederland en België, maar ook via culturele en religieuze reisorganisaties naar Italië of Frankrijk of Egypte. De belangstelling die er voor dit soort activiteiten is, kan ook specifiek monastiek worden ingevuld door als kloosters mee te werken aan het programma, de voorbereiding erop binnen een abdij te laten plaatsvinden (eerste bijeenkomst) of een terugkomdag te plannen. Een idee is natuurlijk ook om religieuzen zelf mee te laten reizen of, eventueel, eigen reizen te laten organiseren.
- 8) Museumprojecten durven inrichten die mensen naar het klooster trekken (bv plannen voor Bijbelmuseum Sint Andries, Parkabdij Leuven, museum fraters van Tilburg, Monastery Domingo De Silos, Camaldoli, etc.). Musea leveren een constante stroom bezoekers op.
- 9) Het onderwijs zelf opzoeken met religieuzen en het verhaal onder de jongeren vertellen.

Sommige van deze activiteiten zijn met weinig extra moeite te realiseren (bv. 2, 9, 7) , Voor sommige is een groep nodig die het gezamenlijk gaat dragen (1,3, 4). Voor weer andere is een veel grotere investering vereist (5, 6, 8).

Wat zijn succesfactoren?

Onze intenties zijn kansrijker als we kiezen voor de volgende strategieën:

- 1) Inbedden in bestaande en sterke structuren, bv cursussen laten aansluiten bij aanbod in het hoger onderwijs, reizen bij bestaande programma's etc, publicaties in bestaande reeksen, tijdschriften bij reeds opgebouwde netwerken en met ondersteuning van een (sterke) uitgever.
- 2) Goede moderatoren inzetten, mensen die bruggen kunnen slaan tussen de monastieke wereld en mensen van buiten, mensen die het gesprek kunnen begeleiden en verdiepen. Bijvoorbeeld bij de initiatieven die zich richten op onderwijs, reizen, uitgeverijen, media.
- 3) Een professioneel communicatiebeleid voeren. Dat betekent: durven investeren in een professionele uitstraling en professionele ondersteuning. De pr aanpassen op de activiteiten die je onderneemt. Ook achteraf nadenken over uitstraling in pers.
- 4) Kiezen voor continuïteit, een programma dat je samenstelt vier of vijf jaar uitvoeren en dan gezamenlijk evaluëren.

Wat zijn risico's die we bij profilering lopen?

We kunnen ons goed voorstellen dat de profilering niet goed gaat lukken om de volgende redenen:

- 1) het blijft te oppervlakkig
- 2) het sluit eerder aan op een breed levende behoefte aan sensatie dan op een authentiek religieus verlangen
- 3) we zoeken alleen het snelle succes en doen kortademige en kleine dingen, zonder een structuur neer te zetten of de continuïteit te bewaken
- 4) we doen het te amateuristisch, we doen het teveel zelf
- 5) we doen mooie activiteiten, maar zetten daarin onze eigen spirituele identiteit onvoldoende neer. Activiteiten hebben succes maar 'zingen zich los' van onze eigen wereld. (Bv een cursus over spiritualiteit en management waarin de Regel van Benedictus niet meer zou voorkomen).
- 6) we overladen onze kleine en kwetsbare wereld met teveel plannen en verplichtingen – die we dan ook niet meer kunnen dragen..
- 7) we zijn in de monastieke wereld onderling verdeeld, werken niet genoeg samen of concurreren met elkaar.
- 8) We maken geen keuzes en kunnen ons daardoor ook niet profileren.

In bovenstaande punten heb ik mijn eigen mening weergegeven maar ook de inbreng van andere deelnemers aan het gesprek verwerkt en engszins systematisch geordend. Ik hoop hiermee een discussie in en rond de wereld van de kloosters te ondersteunen.

Charles van Leeuwen